

Okullarda Gerçekleştirilen Okul Gezilerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi¹

İbrahim Taytaş²

DOI 10.5281/zenodo.6782911

Öz

Bu çalışma, okullarda gerçekleştirilen okul gezilerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2019-2020 Eğitim - Öğretim yılı I. Döneminde Adana ili Pozantı ilçesinde görev yapan 212 öğretmen oluşturmaktadır. Verilerin analizinde SPSS 21.0 programından yararlanılmıştır. Araştırma bulguları öğretmenlerin kültürel öğelerin öğretimini gerekli gördüklerini ve kültürel öğelerin öğretiminde gezilerin önemli etkilerinin olacağını düşündüklerini göstermektedir. Araştırmada gezilere genel olarak olumlu bakan öğretmenlerin uygulamada gezilere pek fazla yer vermedikleri ortaya çıkmıştır. Bu durumun ise yasal işlemlerin çok uğraştırması, sorumluluğun çok fazla olması, öğrencileri kontrol etmenin güç olması, ulaşımında problem yaşanması, maddi problemlerle karşılaşılması gibi sebeplerden kaynaklandığı belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul, gezi, öğretmen.

¹ Bu çalışma, yazarın tezsiz yüksek lisans projesi ödevinden üretilmiştir.

² Öğretmen, Pozantı Halk Eğitimi Merkezi, ibrahim_taytas@hotmail.com

The Evaluation of School Trips in Schools According to Teacher's Opinions

Abstract

This study was carried out in order to evaluate the school trips in schools according to the opinions of teachers. The sample of the research consists of 212 teachers working in the district of Pozanti in Adana province in the first term of the 2019-2020 academic year. SPSS 21.0 program was used to analyze the data. Research findings show that teachers consider the teaching of cultural elements necessary and they think that trips will have important effects on the teaching of cultural elements. In the study, it was revealed that the teachers who generally viewed the trips positively did not give much place to the trips in practice. It is stated that this situation arises from the reasons such as the legal procedures, hard work, the responsibility to control the students, the problems in transportation, the problems of financial problems.

Keywords: School, school trip, teacher.

Giriş

İnsan çok yönlü bir varlıktır. Yapılan araştırmalar, öğrenmenin de çok yönlü olduğunu ortaya koymaktadır (Özden, 2005; Boydak, 2001). 21. yüzyıl eğitim politikaları bilimsel gelişmelerden, kuramlardan, ihtiyaçlardan ve ülkelerin kendine özgü bir takım özelliklerinden bağımsız olarak belirlenmemelidir. Öğretim programları geliştirilirken, ayakları yere basan, geleceğe güvenle bakan, donanımlı bireyler yetiştirmek temel ilkelere dayanmalıdır. Geleceğe güvenle bakmanın yolu, geçmişi doğru analiz etmekten; geçmişi doğru analiz etmek ise öğrencilere tarih şuurunu vermekten geçmektedir. Tarih şuurunu, tarihten kopuk verilemez. Mekânlar bu şuurunu barındıran yerlerin başında gelmektedir (Karataş, 2011). Öğrencilerin tarihsel becerileri kazanması ya da bir başka deyişle tarih okur-yazarı olabilmesi için tarihin içerisinde olabildiğince okuyup yazması gerekmektedir. Her tarihi mekân bir okuldur, anlatacak çok yaşanmışlığı vardır.

Eğitim programları ekseninde bakıldığında Türkiye, tarihi mekânları eğitimin bir parçası yapmaktan çok uzaktır. Bu kadar zengin bir tarihi mirasın çocukları, bu mirastan habersiz yaşamamalıdır (Öztürk, 2014). Milli Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere devletin bütün kurumları ve özel sektör elbirliği yaparak sonuncu sınıfa kadar bütün öğrencileri, belli başlı tarihi miras noktalarına ulaştırmalı, nitelikli faaliyetlerle, öğrencilere tarihsel beceriler kazandırmalıdır. Devletler ne kadar müze açarlarsa açsınlar, tarihi mirası restore edip korumak için ne kadar pahalı yatırım yaparlarsa yapsınlar insan faktörünü, farkında ve duyarlı kılmadıkları müddetçe sonuç alamayacaklardır. Bu farkındalığı ve duyarlılığı sağlamak çocuk yaşlarda verilmesi gereken yerinde, mekânında eğitimlerle mümkün olabilir. Modern eğitim politikaları, her ne kadar gelecek merkezli düşünse de bu, geçmişten bağımsız mümkün değildir. Kökü mazide olan bir gelecek için kültürel mirasın tanınması ve tanıtılması şarttır (Keskin, 2003). Şıvgın'ın (2009) da belirttiği gibi "dar anlamıyla tarih geçmişte olmuş bitmiş vakalara hasredilir. Geniş anlamıyla tarihi realite hem maziye hem hali hem de istikbali (geleceği) kapsar".

Derslerin öğrenciler tarafından sıkıcı bulunmasının nedenlerinden biri ise içeriğinin soyut olmasıdır (Safran, 2006). Her ne kadar Türkiye, son on yıl içerisinde eğitimde teknoloji kullanımı ve alt yapı hizmetleri

konusunda önemli bir gelişim göstermiş olsa da, sınıf ortamına sıkıştırılarak işlenen tarih dersleri, geçmişin soyut olgu ve olaylarını öğrenciye kazandırmada önemli sınırlılıklar yaşamaktadır. Tarih derslerinde hem duyuşsal alana hitap edebilmek hem de soyut olan geçmişi somutlaştırmak, sadece teknolojik araçlarla tarihi derse taşımakla değil, dersi tarihe taşımakla mümkündür. Tarihi doku yönünden oldukça zengin olan ülkemizde, tarih derslerinin konusuna göre rahatlıkla işlenebileceği mekânlar hayli fazladır. Bu yönüyle de tarih geçmişte kalan değil, bizimle gelendir. Aslına bakarsak, şehirlerimizde, ilçelerimizde hatta yanı başımızdaki mahallelerimizde, tarihin geçmişte kalmadığını ve geçmişten ibaret olmadığını gösteren birçok eser vardır. Bu noktada tarih öğretmenlerinden beklenen sorumluluklardan biri de camileriyle, türbeleriyle, hanlarıyla, hamamlarıyla, medrese ve müzeleriyle; Anadolu'nun hemen her köşesinde bulunan tarihin bu sessiz tanıklarını öğrencilere tanıtarak, bu eserleri tarih öğretiminde hak ettikleri şekilde değerlendirmektir. Böylelikle; görülen, koklanan, dokunulan, hissedilen ve yaşanan bir tarih dersi işlemek mümkün olacaktır. Bu çalışmada, öğrencilere kazandırılması hedeflenen, fakat sınıf ortamında oldukça zorlanılan tarihsel beceriler mekânlardan faydalanılarak oluşturulmaya çalışılacaktır. Gezilerden istenilen sonucun alınabilmesi, düzenlenen faaliyetten en iyi biçimde faydalanılabilmesi ve beklenen amaçlara ulaşılabilmesi için öğretmen tarafından bazı çalışmaların mutlaka yerine getirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde düzenlenen gezi eğitsel hedeflere ulaştırılmamanın yanında hem öğrenci hem de öğretmen için anlamsız bir ziyaretten öteye gidemeyecektir. Bu nedenle öğretmenin gerekli olan çalışmaları gezi öncesinde planlaması, programlaması gerekmektedir. Gezinin amacına ulaşmasında en önemli adımı planlama oluşturmaktadır. Planlama eylemi üç aşama içinde dikkatli bir biçimde gerçekleştirilmelidir: Gezi öncesi, gezi esnası ve gezi sonrası aşamaları şeklindedir. Gezi öncesinde, yapılacaklar kapsamlı bir şekilde planlanır. Gezi esnasında, planlama doğrultusunda gezi faaliyeti yapılır. Gezi sonrasında ise yapılan gezinin amacına uygun şekilde tamamlanıp tamamlanmadığı konusunda değerlendirme yapılır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada amaçlanan; öğrencilerin, tarihi mekânlara karşı duyarlılıkları ve farkındalıklarını ölçmek; etkinlik temelli alan gezilerinin

öğrencilere tarihsel beceriler (tarihsel empati, değişim ve sürekliliği algılama, mekânı algılama) kazandırmadaki etkililiğini değerlendirmek; dersin öğrenilmesine ve anlaşılmasına dönük yönünü belirlemek için akademik başarıya etkisini saptamak, ayrıca etkinlik temelli alan gezileri ile ilgili öğretmen görüşlerini almaktır.

Araştırmanın Önemi

Bu konu alanında yapılan literatür taraması ve çalışma sonunda elde edilen verilerden anlaşıldığı kadarıyla bu kapsamda bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, Türkiye’de kültürel ve tarihsel öğelerin öğretiminde kullanımı halen yaygın olan geleneksel yöntemlere alternatifler sunacak olması bakımından önem arz etmektedir. Öğrencilerin sürekli bulunmak zorunda kaldıkları sınıf ortamından uzaklaşarak, tarihi ve kültürü yaşayarak öğrenmeleri farklı bir deneyim olmaktadır. Farklılıkları daha kolay algılayan, tekdüzelikten çok çabuk sıkılan 21. yüzyıl öğrencilerine tarihi ve kültürü sevdirmek, tarihsel beceriler geliştirmelerini sağlamak ve tarihi mekânlara karşı farkındalık kazandırmak oldukça önemlidir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, tarama modelinden yararlanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2000: 77). Araştırmada öncelikle konu ile ilgili kaynak ve araştırmaların belirlenmesi amacıyla yapılan “literatür taraması”na, ardından da öğretmenlerin kültürel öğelerin öğretiminde müze gezilerinin önemine yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan “anket çalışmasına” yer verilmiştir.

Evren Örneklem

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini Adana ili Pozantı ilçesinde okullarda ve kurumlarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem seçiminde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemi ise 2019–2020 Eğitim-Öğretim Yılı I.

döneminde, Adana ili Pozantı ilçesinde görev yapan 212 öğretmen oluşturmaktadır.

Çalışmanın yapılacağı okullar, örneklemin belirlenmesi aşamasında Pozantı İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri ile görüşülerek, farklı sosyoekonomik yapıya sahip bölgelerde bulunan okullar arasından tesadüfen seçilmiştir.

Tablo 1. Örnekleme İlişkin Demografik Bilgiler

Okul Türü	Devlet	f	186
		%	87,7
	Özel	f	26
		%	12,3
Meslekî Kıdem	1 - 5 yıl	f	10
		%	4,7
	6 - 10 yıl	f	38
		%	17,9
	11 - 15 yıl	f	79
		%	37,3
	16 - 20 yıl	f	32
		%	15,1
	21 - 25 yıl	f	20
		%	9,4
	26 ve üzeri	f	33
		%	15,6
Toplam		f	212
		%	100,0

Tabloda görüldüğü gibi; örneklemin % 87,7 (186)'si devlet okullarında % 12,3 (26)'ü ise özel okullarda görev yapmaktadır. Örnekleme yer alan öğretmenlerin çoğunluğunu % 37,3 (79) ile 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenler oluşturmaktadır. Tablo 2 örneklem grubunda her alan katılımcıların diğer özelliklerini göstermektedir.

Tablo 1. Örnekleme İlişkin Diğer Veriler

Değişkenler		f	%
Eğitim	Ön Lisans	44	20,8

durumu	Lisans	164	77,4
	Yüksek Lisans	4	1,9
	Doktora	0	0
Üniversitede müze eğitimi ile ilgili ders alma durumu	Evet	15	7,1
	Hayır	197	92,9
Sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı	0 - 20	20	9,4
	21 - 30	48	22,6
	31 - 40	94	44,3
	41 - 50	44	20,8
	51 ve üstü	6	2,8
	Toplam	212	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi, örneklemin % 77,4 (164 öğretmen)’ü lisans mezunu, % 20,8 (44)’i ön lisans mezunudur. Örneklemi oluşturan öğretmenlerin sadece % 1,9 (4)’ü yüksek lisans mezunudur. Örneklemi oluşturan öğretmenler içerisinde doktora mezunu ise bulunmamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden % 92,9 (197)’ü üniversitede müze eğitimi ile ilgili bir ders almadığını belirtmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 44,3 (94)’ünün sınıfındaki ortalama öğrenci sayısı 31-40 arasında bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket, sosyal bilimlerde sıkça kullanılan bir tekniktir. Anketi, soru listesi olarak da tanımlamak mümkündür. Araştırmada kullanılan anket formu, literatür çalışması ve tez danışmanının önerileri ışığında hazırlanmıştır. Özellikle Ata’nın uyguladığı (2002) anket formu ve de bu alanda araştırma yapan Süzen (2005) ve Mercin’in (2002) çalışmaları ışığında veri toplama aracı oluşturulmuş, uzman görüşüne sunulmuştur. Uygulanan anket formu 2 bölümden oluşmaktadır: 1. bölümde öğretmenlerin kültürel öğelerin öğretimi ve müze gezisi konusundaki görüşlerini ve kültürel öğelerin öğretiminde müze gezisi uygulama durumlarını tespit etme amacıyla hazırlanan, yapılandırılmış (kapalı uçlu), sınıflayıcı ve derecelendirilmiş tipte, 49 soru bulunmaktadır. 2. bölümde ise yapılandırılmamış (açık uçlu) 3 soru ile öğretmenlerin kültürel öğelerin öğretiminde müze

gezilerinin önemi konusundaki görüş ve önerileri daha ayrıntılı olarak tespit edilmek istenmiştir. Araştırmacı, anketi okullara götürerek, okul müdürlüklerinden de izin alarak öğretmenlerle bire bir görüşmüştür. Görüşülen öğretmenlerin zamanlarının olmaması nedeniyle anket formları verilip, ertesi gün yazılı cevapları alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt amaçlara yönelik anket formları ile toplanan veriler öncelikle kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılmış, ardından anketin 1. bölümünde yer alan verilerin istatistiksel analizleri için SPSS 21.0 programından yararlanılmıştır. Anketin 2. bölümünde yer alan veriler ise araştırmacı tarafından gruplandırılarak analiz edilmiştir.

Anketin 1. bölümünde yer alan verilerin analizi için SPSS 21.0 programından yararlanılarak verilerin yüzde (%) ve frekans (f) değerleri bulunmuştur. Veriler Ki Kare Testi (χ^2) kullanılarak analiz edilmiştir. Ki Kare (χ^2) ve Asymp. Sig. (P) anlamlılık değeri bulunmuştur. Yapılan analizler 0,05 anlamlılık düzeyinde ele alınmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde analiz sonuçlarına göre elde edilen bulgular, ankette yer alan sorular çerçevesinde sunulmuştur.

Aşağıda katılımcıların ankette yer verilen diğer sorulara yönelik görüşlerini gösteren analiz sonuçları yer almaktadır. Katılımcılara "Sizce bir öğretmen uzun vadede öğrencisine aşağıdaki değerlerden hangisini kazandırmalıdır?" sorusuna verilen cevapların analizi Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Uzun Vadede Kazandırılması Düşünülen Değerlere Yönelik Görüşleri

Okul türü		Sanatsal değerleri	Bilimsel Değerleri	Kültürel değerleri	Toplam
Devlet	Gözlenen f	11	50	125	186
	Beklenen	9,7	54,4	122,0	186,0
	f %	5,9	26,9	67,2	100,0
Özel	Gözlenen f	0	12	14	26
	Beklenen	1,3	7,6	17,0	26,0
	%	,0	46,2	53,8	100,0
X ² = 5,055		sd = 2		P =	.080

Tabloya göre devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin % 67,2 (125)'si, özel okulda görev yapan öğretmenlerin % 53,8 (14)'i öğrencilere uzun vadede kültürel değerlerin kazandırılması gerektiğini düşünmektedir. Kültürel değerleri 2. sırada bilimsel değerlerin kazandırılması gerektiği görüşü izlemektedir. Değerlerin okul türüne göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan x² (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri Asymp. Sig. (2-sided) (P) = ,080 > ,05 olduğundan, uzun vadede öğrencilere kazandırılması hedeflenen değerlere ilişkin öğretmen görüşleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tablo 4 "Okul programları öğrenciye daha çok hangi değerleri kazandırmaktadır?" sorusuna verilen cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 3. Okul Programlarının Öğrenciye Kazandırdığı Değerler

Okul türü	Sanatsal Bilimsel İktisadî Kültürel							
Hepsini Hiçbirini Toplam								
Devlet	Gözlenen	3	50	5	14	102	12	186
	Beklenen	2,6	50,9	4,4	13,2	103,5	11,4	186,0
	%	1,6	26,9	2,7	7,5	54,8	6,5	100,0
Özel	Gözlenen	0	8	0	1	16	1	26
	Beklenen	,4	7,1	,6	1,8	14,5	1,6	26,0
	%	,0	30,8	,0	3,8	61,5	3,8	100,0
y ² = 2,118		sd =5				P= ,833		

Özel okulda görev yapan öğretmenlerin % 61,5 (16)'i okul programlarının öğrenciye tüm değerleri kazandırdığını düşünmektedir. Devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin % 6,5 (12)'i, özel okulda görev yapan öğretmenlerin % 3,8 (1)'i ise okul programlarının öğrenciye hiçbir değer kazandırmadığını düşünmektedir.

Devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin % 26,9 (50)'u, özel okulda görev yapan öğretmenlerin % 30,8 (8)'i okul programlarının öğrenciye bilimsel değerleri kazandırdığını düşünmektedir. Değerlerin okul türüne göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan x² (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri Asymp. Sig. (2-sided) (P) = ,833 > ,05 olduğundan, okul programlarının öğrencilere kazandırmayı hedeflediği değerlere ilişkin öğretmen görüşleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tablo 5 "Öğrencilere kültürel öğelerin öğretimini gerekli görüyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 4. Kültürel Öğelerin Öğretiminin Gerekli Görülüp - Görülmediği

Okul türü		Evet	Hayır	Toplam
Devlet	f	183	3	186
	%	98,4	1,6	100,0
Özel	f	26	0	26
	%	100,0	,0	100,0
1 – 5 yıl	f	10	0	10
	%	100,0	,0	100,0
6 – 10 yıl	f	38	0	38
	%	100,0	,0	100,0
11 – 15 yıl	f	77	2	79
16 – 20 yıl	f	31	1	32
	%	96,9	3,1	100,0
21 – 25 yıl	f	20	0	20
	%	100,0	,0	100,0
26 ve üzeri	f	33	0	33
	%	32,5	,5	33,0
	%	100,0	,0	100,0

Okul türü açısından; devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin % 98,4 (183)'ü, özel okulda görev yapan öğretmenlerin % 100 (26)'ü öğrencilere kültürel öğelerin öğretimini gerekli görmektedir. Meslekî kıdem açısından; 11-15 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin % 97,5 (77)'i, 16-20 yıl meslekî kıdeme sahip öğretmenlerin % 96,9 (31)'u ve diğer meslekî kıdemlere sahip öğretmenlerin ise % 100'ü öğrencilere kültürel öğelerin öğretimini gerekli görmektedir. Tablo 6 "Kültürel öğelerin çocuğa kazandırılmasında en etkili yol sizce hangisidir?" sorusuna verilen cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Kültürel Öğelerin Çocuğa Kazandırılmasına Yönelik Etkili Olarak Düşündükleri Uygulamalar

Stratejiler	f	%
Tarihî mekân, müze vb. alanları gezmesini sağlamak	131	61,8
Merak uyandırıp kendisinin araştırmasını sağlamak	122	57,5
İyi bir model olmak	100	47,2
Belgesel filmler vb. izletmek	74	34,9
Resimler kullanarak tanıtmak	43	20,3
Bu konudaki kaynakları okutmak	22	10,4
Kendiliğinden kazanmasını beklemek	2	,9

Not: Tabloda frekans değeri her bir uygulamayı vurgulayan katılımcı sayısını ifade etmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 61,8'i kültürel öğelerin çocuğa kazandırılmasında en etkili uygulamanın "tarihî mekân, müze vb. alanları gezmesini sağlamak", % 57,5'i "merak uyandırıp kendisinin araştırmasını sağlamak" ve % 47,2'i ise "iyi bir model olmak" olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin verdiği cevaplar incelendiğinde, kültürel öğelerin öğretiminde öğretimin niteliğini arttırmada en çok yardımcı olan kaynak ve de kültürel öğelerin öğretiminde en etkili uygulama olarak tarihî mekân, müze vb. alanların gösterilmekte oldukları bilgisine ulaşılmaktadır. Tablo 7 "Kültürel öğelerin çocuğa kazandırılmasında müze, tarihi mekân, vb. alanlara gezi düzenlenmesi sizce öğrenme sürecine olumlu bir katkıda bulunabilir mi?" sorusuna verilen cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 6. Müze, Tarihî Mekân, Vb. Alanlara Gezi Düzenlenmesinin Öğrenme Sürecine Olumlu Bir Katkıda Bulunup - Bulunmayacağına İlişkin Görüşler

En son mezun olunan okul		Evet	Hayır	Toplam
Eğitim Enstitüsü	Gözlenen f	22	0	22
	Beklenen f	21,7	,3	22,0
	%	100,0	,0	100,0
Eğitim Fakültesi	Gözlenen f	98	2	100
	Beklenen f	98,6	1,4	100,0
	%	98,0	2,0	100,0
Fen - Edebiyat Fakültesi	Gözlenen f	27	0	27
	Beklenen f	26,6	,4	27,0
	%	100,0	,0	100,0
Diğer	Gözlenen f	62	1	63
	Beklenen f	62,1	,9	63,0
	%	98,4	1,6	100,0
Toplam	Gözlenen f	209	3	212
	Beklenen f	209,0	3,0	212,0
	%	98,6	1,4	100,0
$\chi^2 = ,962$	sd = 3			P = ,810

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 98,6 (209)'sı kültürel öğelerin çocuğa kazandırılmasında müze, tarihî mekân, vb. alanlara gezi düzenlenmesinin öğrenme sürecine olumlu bir katkıda bulunacağını düşünmektedir. Değerlerin en son mezun olunan okula göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan χ^2 (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri Asymp. Sig. (2-sided) (P) = ,810 > ,05 olduğundan, kültürel öğelerin çocuğa kazandırılmasında müze, tarihi mekân, vb. alanlara gezi düzenlenmesine ilişkin öğretmen görüşleri en son mezun olunan okula göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tablo 8 öğretmenlerin gezilerde ideal öğrenci sayısına yönelik görüşleri üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 8. Öğretmenlere Göre Gezi Uygulamaları İçin İdeal Öğrenci Sayısı

	f	%
1 – 10	51	24,1
11 – 20	121	57,1
21 – 30	39	18,4
31 - 40	1	,5
41 ve üstü	0	0
Toplam	212	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısından fazlası % 57,1 gezilerdeki ideal öğrenci sayısının 11-20, % 24,1 (51)'i 1-10 ve % 18,4 (39)'ü 21--30 kişi olması gerektiğini düşünmektedir. Tablo 9, katılımcıların gezi uygulamasının öğrencilere kazandırdığı becerilere yönelik görüşleri üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 9. Öğretmenlere Göre Gezinin Öğrencilere Kazandırdığı Beceriler

	1.Sıra		2. Sıra		3.Sıra		4.Sıra		5.Sıra	
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%
Eleştirel Düşünme Becerisi	25	11,8	6	2,8	13	6,1	17	8,0	14	6,6
Yaratıcı Düşünme Becerisi	19	9,0	20	9,4	11	5,2	8	3,8	11	5,2
İletişim ve Empati Becerisi	11	5,2	10	4,7	16	7,5	12	5,7	12	5,7
Araştırma Becerisi	16	7,5	23	10,8	31	14,6	25	11,8	27	12,7
Problem Çözme Becerisi	1	,5	5	2,4	2	,9	5	2,4	8	3,8
Karar Verme Becerisi	1	,5	1	,5	7	3,3	4	1,9	17	8,0

Girişimcilik Becerisi	5	2,4	1	,5	3	1,4	8	3,8	5	2,4
Bilgi Teknolojiler. Kullanma Bec.	1	,5	3	1,4	7	3,3	5	2,4	9	4,2
Türkçeyi doğru, güzel ve etk. k. b.	1	,5	8	3,8	3	1,4	5	2,4	6	2,8
Gözlem Becerisi	36	17,0	27	12,7	30	14,2	26	12,3	12	5,7
Mekânı Algılama Becerisi	7	3,3	31	14,6	14	6,6	26	12,3	16	7,5
Zaman ve Kron. Algılama Bec.	50	23,6	29	13,7	40	18,9	24	11,3	17	8,0
Değişim ve Sürekliliği Alg. B.	26	12,3	40	18,9	29	13,7	21	9,9	35	16,5
Sosyal Katılım Becerisi	13	6,1	8	3,8	6	2,8	26	12,3	23	10,8
Toplam	21	100,	21	100,	21	100,	21	100,	21	100,
	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 23,6 (50)'si gezilerin 1. sırada zaman ve kronolojiyi algılama becerisini kazandığını; % 18,9 (40)'u gezilerin 2. sırada değişim ve sürekliliği algılama becerisini kazandığını; % 18,9 (40)'u gezilerin 3. sırada zaman ve kronolojiyi algılama becerisini kazandığını; % 12,3 (26)'ü gözlem becerisini, % 12,3 (26)'ü sosyal katılım becerisini ve yine % 12,3 (26)'ü mekânı algılama becerisini gezilerin 4. sırada kazandığını; % 16,5 (35)'i gezilerin 5. sırada değişim ve sürekliliği algılama becerisini kazandığını düşünmektedir. Tablo 10, katılımcıların "Gezi aşağıda verilen değerlerden özellikle hangisini kazandırmada daha çok etkilidir?

(Seçeceğiniz 5 maddeyi 1’den 5’e kadar sıralayınız.)” sorusuna verdikleri cevapların analizini göstermektedir.

Tablo 7. Gezinin Kazandırdığı Değerler

	1.Sıra		2. Sıra		3. Sıra		4.Sıra		5.Sıra	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Adil olma	2	,9	1	,5	3	1,4	1	,5	8	3,8
Aile	3	1,4	4	1,9	4	1,9	1	,5	4	1,9
Bağımsızlık	17	8,0	6	2,8	7	3,3	10	4,7	6	2,8
Bilimsellik	37	17,5	18	8,5	22	10,4	24	11,3	26	12,3
Çalışkanlık	6	2,8	8	3,8	9	4,2	8	3,8	13	6,1
Dayanışma	14	6,6	18	8,5	16	7,5	10	4,7	9	4,2
Duyarlılık	35	16,5	54	25,5	21	9,9	13	6,1	12	5,7
Dürüstlük	1	,5	5	2,4	1	,5	3	1,4	2	,9
Estetik	16	7,5	15	7,1	35	16,5	28	13,2	22	10,4
Hoşgörü	8	3,8	10	4,7	18	8,5	11	5,2	10	4,7
Misafirperverli	2	,9	2	,9	3	1,4	3	1,4	3	1,4
Saygı	8	3,8	14	6,6	17	8,0	16	7,5	11	5,2
Sevgi	1	,5	15	7,1	8	3,8	9	4,2	16	7,5
Sorumluluk	16	7,5	17	8,0	34	16,0	34	16,0	21	9,9
Temizlik	1	,5	3	1,4	2	,9	2	,9	8	3,8
Vatanseverlik	43	20,3	19	9,0	10	4,7	35	16,5	29	13,7
Yardımsaverli	1	,5	2	,9	1	,5	3	1,4	10	4,7
Sağlıklı ol.	1	,5	1	,5	1	,5	1	,5	2	,9
Toplam	21	100,	21	100,	21	100,	21	100,	21	100,

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 20,3 (43)’ü gezilerin 1. sırada vatanseverlik; % 25,5 (54)’i 2. sırada duyarlılık; % 16,5 (35)’i 3. sırada estetik; % 16,5 (35)’i 4. sırada vatanseverlik ve % 13,7 (29)’si 5. sırada vatanseverlik değerlerini kazandırdığını düşünmektedir. Tablo 11 “Bir sınıf öğretmeni olarak kendinizi müzede öğrencilere gereken rehberliği yapabilecek yeterlilikte buluyor musunuz?” sorusuna verilen cevapların analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 8. Okul Türüne Göre Öğretmenlerin, Kendilerini Müzede Öğrencilere Gereken Rehberliği Yapabilecek Yeterlilikte Bulma Durumları

Okul türü		Evet	Hayır	Toplam
Devlet	Gözlenen f	69	117	186
	Beklenen f	72,8	113,2	186,0
	%	37,1	62,9	100,0
Özel	Gözlenen f	14	12	26
	Beklenen f	10,2	15,8	26,0
	%	53,8	46,2	100,0
Toplam	Gözlenen f	83	129	212
	Beklenen f	83,0	129,0	212,0
	%	39,2	60,8	100,0
$\chi^2 = 2,686$	sd = 1			P = .101

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 39,2 (83)'si kendisini müzede öğrencilere gereken rehberliği yapabilecek yeterlilikte bulunduğunu belirtmektedir. Bunların % 37,1 (69)'i devlet okulunda % 53,8 (14)'i özel okulda görev yapmaktadır. Öğretmenlerin % 60,8 (129)'i ise kendisini müzede öğrencilere gereken rehberliği yapabilecek yeterlilikte bulmadığını belirtmektedir. Bunların ise % 62,9 (117)'u devlet okulunda % 46,2 (12)'si özel okulda görev yapmaktadır. Değerlerin okul türüne göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan χ^2 (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri $P = ,101 > ,05$ olduğundan, öğretmenlerin müzede öğrencilere gereken rehberliği yapabilmesine ilişkin görüşleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tablo 12, "Mesleki kıdeme göre sınıf öğretmenlerinin, kendilerini müzede öğrencilere gereken rehberliği yapabilecek yeterlilikte bulma durumları" sorusuna verilen cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 9. Mesleki Kıdeme Göre Öğretmenlerin, Kendilerini Müzede Öğrencilere Gereken Rehberliği Yapabilecek Yeterlilikte Bulma Durumları

Mesleki kıdem		Evet	Hayır	Toplam
1 - 5 yıl	Gözlenen f	4	6	10
	Beklenen f	3,9	6,1	10,0
	%	40,0	60,0	100,0
6 - 10 yıl	Gözlenen f	12	26	38
	Beklenen f	14,9	23,1	38,0
	%	31,6	68,4	100,0
11 - 15 yıl	Gözlenen f	38	41	79
	Beklenen f	30,9	48,1	79,0
	%	48,1	51,9	100,0
16 - 20 yıl	Gözlenen f	8	24	32
	Beklenen f	12,5	19,5	32,0
	%	25,0	75,0	100,0
21 - 25 yıl	Gözlenen f	8	12	20
	Beklenen f	7,8	12,2	20,0
	%	40,0	60,0	100,0
26 ve üzeri	Gözlenen f	13	20	33
	Beklenen f	12,9	20,1	33,0
	%	39,4	60,6	100,0
Toplam	Gözlenen f	83	129	212
	Beklenen f	83,0	129,0	212,0
	%	39,2	60,8	100,0
$\chi^2 = 6,271$	sd = 5			P = .281

Araştırmaya katılan 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 40'ı, 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 31,6'sı, 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 48,1'i, 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 25'i, 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 40'ı, 26 ve üzeri yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 39,4'ü kendini müzede öğrencilere gereken rehberliği yapabilecek yeterlilikte bulunduğunu belirtmektedir. Değerlerin mesleki kıdeme göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan χ^2 (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri $P=,281 > ,05$ olduğundan, öğretmenlerin müzede öğrencilere gereken rehberliği yapabilmesine ilişkin görüşleri mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tablo 13 "Düzenlediğiniz gezileri eğitici ve öğretici

buluyor musunuz?" sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 13. Okul Türüne Göre Öğretmenlerin, Gezilerin Eğitici Ve Öğretici Özelliklerine Yönelik Görüşleri

Okul Türü		Evet	Hayır	Toplam
Devlet	Gözlenen f	179	7	186
	Beklenen f	179,9	6,1	186,0
	%	96,2	3,8	100,0
Özel	Gözlenen f	26	0	26
	Beklenen f	25,1	,9	26,0
	%	100,0	,0	100,0
Toplam	Gözlenen f	205	7	212
	Beklenen f	205,0	7,0	212,0
	%	96,7	3,3	100,0
X ² = 1,012		sd = 1		P = .314

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğu (% 96,7) düzenledikleri gezilerin eğitici ve öğretici olduğunu düşünmektedir. Devlet okulunda çalışanların % 96,2 (179)'si, özel okulda çalışanların % 100 (26)'ü düzenledikleri gezileri eğitici ve öğretici bulduklarını belirtmektedir. Değerlerin okul türüne göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan x² (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri P = ,314 > ,05 olduğundan, öğretmenlerin düzenledikleri gezilerin eğitici ve öğreticiliğine ilişkin görüşleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tablo 14, "Mesleki kıdeme göre sınıf öğretmenlerinin, düzenlediği gezileri eğitici ve öğretici bulma durumlarına yönelik görüşleri üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 14. Mesleki Kıdeme Göre Öğretmenlerinin, Düzenlediği Gezileri Eğitici ve Öğretici Bulma Durumları

Mesleki Kıdem		Evet	Hayır	Toplam
1 - 5 yıl	Gözlenen f	10	0	10
	Beklenen f	9,7	,3	10,0
	%	100,0	,0	100,0
6 - 10 yıl	Gözlenen f	36	2	38
	Beklenen f	36,7	1,3	38,0
	%	94,7	5,3	100,0
11 - 15 yıl	Gözlenen f	75	4	79
	Beklenen f	76,4	2,6	79,0
	%	94,9	5,1	100,0
16 - 20 yıl	Gözlenen f	32	0	32
	Beklenen f	30,9	1,1	32,0
	%	100,0	,0	100,0
21 - 25 yıl	Gözlenen f	20	0	20
	Beklenen f	19,3	,7	20,0
	%	100,0	,0	100,0
26 ve üzeri	Gözlenen f	32	1	33
	Beklenen f	31,9	1,1	33,0
	%	97,0	3,0	100,0
Toplam	Gözlenen f	205	7	212
	Beklenen f	205,0	7,0	212,0
	%	96,7	3,3	100,0
7,2 = 3,350	sd = 5			P = .646

Araştırmaya katılan 1-5 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 100'ü, 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 94,7'si, 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 94,9'u, 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 100'ü, 21-25 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 100'ü ve 26 ve üzeri yıl kıdeme sahip öğretmenlerin % 97'si düzenlediği gezileri eğitici ve öğretici bulduğunu belirtmektedir. Değerlerin mesleki kıdeme göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan x2 (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin düzenledikleri gezilerin eğitici ve öğreticiliğine ilişkin görüşleri mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($P = ,646 > ,05$). Tablo 15, "Üniversitede müze eğitimi ile ilgili ders alma durumuna göre öğretmenlerin, düzenlediği gezileri eğitici ve öğretici bulma

durumları"na yönelik görüşleri üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 10. Üniversitede Müze Eğitimi İle İlgili Ders Alma Durumuna Göre Öğretmenlerin, Düzenlediği Gezileri Eğitici Ve Öğretici Bulma Durumları

			Evet	Hayır	Toplam
Üniversitede eğitimi ile ilgili alma durumu	Evet	Gözlenen f	15	0	15
		Beklenen f	14,5	,5	15,0
		%	100,0	,0	100,0
	Hayır	Gözlenen f	190	7	197
		Beklenen f	190,5	6,5	197,0
		%	96,4	3,6	100,0
Toplam	Gözlenen f	205	7	212	
	Beklenen f	205,0	7,0	212,0	
	%	96,7	3,3	100,0	
X ² = ,551			sd = 1	P = ,458	

Değerlerin üniversitede müze eğitimi ile ilgili bir ders alma durumuna göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan x² (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri P = ,458 > ,05 olduğundan, öğretmenlerin düzenledikleri gezilerin eğitici ve öğreticiliğine ilişkin görüşleri üniversitede müze eğitimi ile ilgili ders alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tablo 16 "Okutulan sınıfların öğrenci sayısına göre öğretmenlerin, düzenlediği gezileri eğitici ve öğretici bulma durumları" na yönelik görüşleri üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 11. Okutulan Sınıfların Öğrenci Sayısına Göre Öğretmenlerin, Düzenlediği Gezileri Eğitici Ve Öğretici Bulma Durumları

		Evet	Hayır	Toplam
0 - 20	Gözlenen f	20	0	20
	Beklenen f	19,3	,7	20,0
	%	100,0	,0	100,0
21 - 30 Öğrenci sayısı	Gözlenen f	48	0	48
	Beklenen f	46,4	1,6	48,0
	%	100,0	,0	100,0
31 - 40	Gözlenen f	90	4	94
	Beklenen f	90,9	3,1	94,0
	%	95,7	4,3	100,0
41 - 50	Gözlenen f	41	3	44
	Beklenen f	42,5	1,5	44,0
	%	93,2	6,8	100,0
51 ve üstü	Gözlenen f	6	0	6
	Beklenen f	5,8	,2	6,0
	%	100,0	,0	100,0
Toplam	Gözlenen f	205	7	212
	Beklenen f	205,0	7,0	212,0
	%	96,7	3,3	100,0
X ² = 4,498	sd = 4			P = .343

Okuttuğu sınıfın öğrenci sayısı 0-20 arası olan öğretmenlerin % 100'ü, öğrenci sayısı 21-30 arası olan öğretmenlerin % 100'ü, öğrenci sayısı 31-40 arası olan öğretmenlerin % 95,7'si, öğrenci sayısı 41-50 arası olan öğrencilerin % 93,2'si ve öğrenci sayısı 51 ve üstü olan öğretmenlerin % 100'ü düzenledikleri gezilerin eğitici ve öğretici olduğunu düşünmektedir. Değerlerin okuttuğu sınıfın öğrenci sayısına göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan x² (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin düzenledikleri gezilerin eğitici ve öğreticiliğine ilişkin görüşleri, okuttuğu sınıfların öğrenci sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (P = ,343 > ,05). Tablo 17 "Çok iyi düzenlenen bir gezinin amacına ulaşma oranı sizce kaç olabilir?" sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 12. Çok İyi Düzenlenen Bir Gezinin Amacına Ulaşma Oranı

Amaca ulaşma oranı	f	%
% 25	4	1,9
% 50	26	12,3
% 65	32	15,1
% 75	103	48,6
% 90	40	18,9
% 100	7	3,3
Toplam	212	100,0

Çok iyi düzenlenen bir gezinin amacına ulaşma oranı araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısına yakını tarafından (% 48,6) %75 olarak belirtilmiştir. Tablo 18 “Gezi sonrasında değerlendirme yapar mısınız?” sorusuna öğretmenler tarafından verilen cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Gezi Sonrasında Değerlendirme Yapma Durumları

Değerlendirme durumu	F	%
Evet	199	93,9
Hayır	13	6,1
Toplam	212	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerinin büyük çoğunluğu (% 93,9) gezi sonrasında değerlendirme yaptığını belirtmiştir. Tablo 19, “Öğretmenliğiniz boyunca öğrencilerinizi ne sıklıkta geziye götürdünüz?” sorusuna verilen cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 19. Öğretmenlerin Gezi Düzenleme Sıklığına Yönelik Görüşleri

Okul türü		Her dönem	Her yıl	Yılda 3 kez	2 - 3 yılda bir	5 yılda bir	Hiç götür m	Toplam
Devlet	Gözlenen	9	47	1	73	31	25	186
		11,4	55,3	5,3	64,9	27,2	21,9	186,0
	%	4,8	25,3	,5	39,2	16,7	13,4	100,0
Özel	Gözlenen	4	16	5	1	0	0	26
	Beklenen	1,6	7,7	,7	9,1	3,8	3,1	26,0
	%	15,4	61,5	19,2	3,8	,0	,0	100,0
Toplam	Gözlenen	13	63	6	74	31	25	212
	Beklenen	13,0	63,0	6,0	74,0	31,0	25,0	212,0
	%	6,1	29,7	2,8	34,9	14,6	11,8	100,0
								P =
X ² = 58,418				sd = 5				.000

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 34,9 (74)'u öğrencilerini geziye 2-3 yılda bir götürdüğünü, % 29,7 (63)'si her yıl mutlaka götürdüğünü belirtmektedir. Katılımcıların dörtte biri (% 11,8) öğrencileri geziye götürmediğini bildirmiştir. Okul türüne göre incelendiğinde; devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin % 39,2'sinin öğrencilerini geziye 2-3 yılda bir götürdüğü, % 25,3'ünün ise öğrencilerini geziye her yıl mutlaka götürdüğü, % 13,4'ünün ise hiç götürmediği görülmektedir. Özel okulda görev yapan öğretmenlerin % 61,5'inin öğrencilerini geziye her yıl mutlaka götürdüğü, % 19,2'sinin yılda üç kez veya daha çok olacak şekilde öğrencilerini geziye götürdüğü ve % 15,4'ünün ise her dönem mutlaka götürdüğü görülmektedir. Değerlerin okul türüne göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan x² (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri P = ,000 < ,05 olduğundan, öğrencilerini geziye götürme sıklığına ilişkin öğretmen görüşleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bilgi ışığında, özel okulda görev yapan öğretmenlerin, devlet okulunda görev yapan öğretmenlerine göre öğrencilerini daha sıklıkla geziye götürdüklerini söylemek mümkün olmaktadır. Tablo 20, öğretmenlerin "Okul idaresi tarafından sizden gezi düzenlemeniz talep ediliyor mu?" sorusuna verdikleri cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 20. Okul İdaresinin Gezi Düzenlenmesini Talep Edip – Etmediği

Okul Türü		Evet	Hayır	Toplam
Devlet	Gözlenen f	41	145	186
	Beklenen f	57,0	129,0	186,0
	%	22,0	78,0	100,0
Özel	Gözlenen f	24	2	26
	Beklenen f	8,0	18,0	26,0
	%	92,3	7,7	100,0
Toplam	Gözlenen f	65	147	212
	Beklenen f	65,0	147,0	212,0
	%	30,7	69,3	100,0
X ² = 52,974	sd = 1			P = .000

Örneklemin sadece % 30,7 (65)'si okul idaresi tarafından gezi düzenlemelerinin istendiğini belirtmiştir. Devlet okunda görev yapan öğretmenlerin % 22'si, özel okulda görev yapan öğretmenlerin % 92,3'ü okul idarelerinin kendilerinden gezi düzenlemelerini istediğini belirtmiştir. Değerlerin okul türüne göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan x² (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri $P = ,000 < ,05$ olduğundan, okul idaresinin öğretmenlerden gezi düzenlemesine ilişkin öğretmen görüşleri okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Tablo 21, öğretmenlerin "Gezi düzenleme aşamasında okul idaresi katkıda bulunuyor mu?" sorusuna verdikleri cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 14. Okul İdaresinin Gezi Düzenlenmesine Katkısı Konusunda Öğretmen Görüşleri

Okul Türü		Evet	Hayır	Toplam
Devlet	Gözlenen f	99	87	186
	Beklenen f	109,7	76,3	186,0
	%	53,2	46,8	100,0
Özel	Gözlenen f	26	0	26
	Beklenen f	15,3	10,7	26,0
	%	100,0	,0	100,0
Toplam	Gözlenen f	125	87	212
	Beklenen f	125,0	87,0	212,0
	%	59,0	41,0	100,0
X ² = 20,626	sd =	1		P = ,000

Örneklemin sadece % 59 (125)'u okul idaresinin gezi düzenleme aşamasında kendilerine yardım ettiğini belirtmektedir. Devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin % 53,2 (99)'si, özel okulda görev yapan öğretmenlerin % 100 (26)'ü okul idarelerinin kendilerine gezi düzenleme aşamasında yardım ettiğini belirtmektedirler. Değerlerin okul türüne göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan x² (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri Asymp. Sig. (2-sided) (P) = ,000 < ,05 olduğundan okul idaresinin öğretmenlere gezi düzenleme aşamasında yardım etme durumu okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Tablo 22, öğretmenlerin "Gezi öncesi ne tür hazırlıklar yaparsınız?" sorusuna verdikleri cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 15. Öğretmenlerin Gezi Öncesi Yapılan Hazırlıklara Yönelik Görüşleri

Değişkenler		Plan yaparım	Müzedeki ön incelemede bulunurum üzere		önYukarı-Hiçbir dakileri Hazırlık yapmam	
			Müzedeki incelemede uygulamak bulunurum üzere	n	tamamı	Hiçbir hazırlık yapmam
Okul Türü	Devlet	f 109	46	25	65	2
	%	90,8	93,9	92,6	81,3	100,0
	Özel	f 11	3	2	15	
	%	9,2	6,1	7,4	18,8	
Üniversitede Evet müze alma	f	9	4	3	5	
	%	7,5	8,2	11,1	6,3	
	Hayır	f 111	45	24	75	2
	%	92,5	91,8	88,9	93,8	100,0
Toplam	f	120	49	27	80	2
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 120'si gezi öncesi plan yaptıklarını, 80'i gezi öncesi ilk üç etkinliğin hepsini yaptıklarını, 49'u ise gezi öncesi müzede ön incelemede bulduklarını belirtmiştir. "Gezi öncesi plan yaparım" seçeneği yönünde görüş bildiren öğretmenlerin % 90,8 (109)'ü devlet okulunda % 9,2 (11)'si özel okulda görev yaparken, sadece % 7,5 (9)'ü üniversitede müze eğitimi ile ilgili bir ders aldığını belirtmiştir. Gezi öncesi ilk üç etkinliğin hepsini de yaptığını belirten öğretmenlerin % 81,3 (65)'ü devlet okulunda % 18,8 (15)'i özel okulda görev yaparken, sadece % 6,3 (5)'ü üniversitede müze eğitimi ile ilgili bir ders aldığını belirtmiştir. Gezi öncesi müzede ön incelemede bulunurum diyen öğretmenlerin % 93,9 (46)'u devlet okulunda % 6,1 (11)'i özel okulda görev yaparken, sadece % 8,2 (4)'si üniversitede müze eğitimi ile ilgili bir ders aldığını belirtmiştir. Tablo 23, öğretmenlerin "Gezi düzenleme aşamasında gereken işlemlerin yürütülmesinde ve gereken materyallerin temininde sıkıntı yaşıyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 16. Gezi Düzenleme Aşamasında Materyal Sorununa Yönelik Öğretmen Görüşleri

Okul Türü		Evet	Hayır	Toplam
Devlet	Gözlenen f	147	39	186
	Beklenen f	135,1	50,9	186,0
	%	79,0	21,0	100,0
Özel	Gözlenen f	7	19	26
	Beklenen f	18,9	7,1	26,0
	%	26,9	73,1	100,0
Toplam	Gözlenen f	154	58	212
	Beklenen f	154,0	58,0	212,0
	%	72,6	27,4	100,0
$\chi^2 = 31,167$	sd = 1			P = .000

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 72,6 (154)'sı gezi düzenleme aşamasında gereken işlemlerin yürütülmesinde ve gereken materyallerin temininde sıkıntı yaşadıklarını belirtmektedir. Devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin % 79 (147)'u, özel okulda görev yapan öğretmenlerin % 26,9 (7)'u gezi düzenleme aşamasında sıkıntı yaşadıklarını belirtmektedir. Değerlerin okul türüne göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan χ^2 (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, anlamlılık değeri $P = ,000 < ,05$ olduğundan, öğretmenlerin gezi düzenleme aşamasında, gereken işlemlerin yürütülmesinde ve gereken materyallerin temininde sıkıntı yaşama durumları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Tablo 24 öğretmenlerin "Gezi esnasında sorunlarla karşılaştığınız oldu mu?" sorusuna verilen cevaplar üzerinde yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 17. Öğretmenlerin Gezi Esnasında Sorunlarla Karşılaşma Durumuna İlişkin Görüşleri

Öğrenci sayısı		Evet	Hayır	Toplam
0 - 20	Gözlenen f	8	12	20
	Beklenen f	6,9	13,1	20,0
	%	40,0	60,0	100,0
21 - 30	Gözlenen f	18	30	48
	Beklenen f	16,5	31,5	48,0
	%	37,5	62,5	100,0
31 - 40	Gözlenen f	31	63	94
	Beklenen f	32,4	61,6	94,0
	%	33,0	67,0	100,0
41 - 50	Gözlenen f	14	30	44
	Beklenen f	15,2	28,8	44,0
	%	31,8	68,2	100,0
51 ve üstü	Gözlenen f	2	4	6
	Beklenen f	2,1	3,9	6,0
	%	33,3	66,7	100,0
Toplam	Gözlenen f	73	139	212
	Beklenen f	73,0	139,0	212,0
	%	34,4	65,6	100,0
X ² = ,699		sd = 4		P = ,951

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %34,4 (73)'ü gezi esnasında sorunlarla karşılaştığını belirtmektedir. Gezi esnasında sorunla karşılaşma oranı okuttuğu sınıf mevcudu 0-20 olan öğretmenlerde % 40, sınıf mevcudu 21-30 olan öğretmenlerde % 37,5, sınıf mevcudu 31-40 olan öğretmenlerde % 33, sınıf mevcudu 41-50 olan öğretmenlerde % 31,8 ve sınıf mevcudu 51 ve üstü olan öğretmenlerde % 33,3 olarak görülmektedir. Değerlerin sınıf mevcuduna göre öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını ortaya koymak için yapılmış olan y² (Ki-Kare) analiz sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin gezi esnasında sorunla karşılaşma durumunun, sınıf mevcudu ile ilgili olmadığını söylemek mümkün olmaktadır ($p = ,951 > ,05$). Tablo 25, öğretmenlerin "Gezi - gözlem yöntemine diğer öğrenme - öğretme yöntemlerine göre az yer veriliyor olunuşundaki görüşlerine yönelik yapılan analiz sonuçlarını göstermektedir

Tablo 18. Ülkemizde, Öğretmenlerin Gezilere Diğer Yöntemlere Göre Daha Az Yer Verilmesi Nedenlerine Yönelik Görüşleri

Nedenler		Okul Türü		
		Devlet	Özel	Toplam
Yasal işlemlerin çok uğraştırması	f	136	9	145
	%	93,8	6,2	100,0
Sorumluluğun çok fazla olması	f	134	7	141
	%	95,0	5,0	100,0
Yeterli deneyiminin olmaması	f	36	1	37
	%	97,3	2,7	100,0
Öğrencilerin ilgisizliği	f	24	3	27
	%	88,9	11,1	100,0
Öğrencileri kontrol etmenin güç olması	f	118	11	129
	%	91,5	8,5	100,0
Yararlı olacağına inanmamam	f	3	1	4
	%	75,0	25,0	100,0
Üniversitede bu hususta ders almamış olmam	f	31	1	32
	%	96,9	3,1	100,0
Kültürel öğelerin öğretiminde müzelerin rol oynavacağına	f	5	1	6
	%	83,3	16,7	100,0
Müzedeki rehberlik edebilecek yeterli personelin bulunmaması	f	62	11	73
	%	84,9	15,1	100,0
Müzelerin ilgimi çekmemesi	f	2	2	4
	%	50,0	50,0	100,0
Gezisi düzenlemek için yapmam gereken planlama faaliyetleri yeterli bilgimin olmaması	f	11	1	12
	%	91,7	8,3	100,0
Okul idaresinin sıcak bakmaması	f	29	2	31
	%	93,5	6,5	100,0
Velilerin izin vermemesi	f	33	2	35
	%	94,3	5,7	100,0
Maddi problemlerle karşılaşmam	f	95	8	103
	%	92,2	7,8	100,0
Yeterince vaktin olmaması	f	23	2	25
	%	92,0	8,0	100,0
Sınıf mevcudunun kalabalık olması	f	106	6	112
	%	94,6	5,4	100,0
Ulaşımında problem yaşanması	f	118	11	129
	%	91,5	8,5	100,0
Diğer	f	1	1	2
	%	50,0	50,0	100,0

Gezilerin az düzenlenmesinin ana sebeplerini, araştırmaya katılan öğretmenlerden 145'i yasal işlemlerin çok uğraştırması, 141'i sorumluluğun çok fazla olması, 129'u öğrencileri kontrol etmenin güç olması, 129'u ulaşımda problem yaşanması ve 103'ü maddi problemlerle karşılaşılması olarak düşünmektedir. Gezilerin az düzenlenmesinin sebebini yasal işlemlerin çok uğraştırması olarak belirten öğretmenlerin % 93,8'i devlet okulunda % 6,2'si özel okulda görev yapmaktadır. Gezilerinin az düzenlenmesinin sebebini sorumluluğun çok fazla olması olarak belirten öğretmenlerin % 95'i devlet okulunda % 5'i özel okulda görev yapmaktadır. Gezilerin az düzenlenmesinin sebebini öğrencileri kontrol etmenin güç olması olarak belirten öğretmenlerin % 91,5'i devlet okulunda % 8,5'i özel okulda görev yapmaktadır. Gezilerin az düzenlenmesinin sebebini ulaşımda problem yaşanması olarak belirten öğretmenlerin % 91,5'i devlet okulunda % 8,5'i özel okulda görev yapmaktadır. Gezilerin az düzenlenmesinin sebebini maddi problemlerle karşılaşılması olarak belirten öğretmenlerin % 92,2'si devlet okulunda % 7,8'i özel okulda görev yapmaktadır. Gezilerin gerçekleştirilememesi sebeplerini devlet okulu ve özel okul açısından ele aldığımızda ilk 5 sebep okullara göre şöyle sıralanmaktadır: Devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin % 73,1 (136)'i yasal işlemlerin çok uğraştırmasını birinci sebep olarak belirtmektedir. % 72,04 (134)'ü sorumluluğun çok fazla olmasını ikinci sebep olarak belirtmektedir. % 63,4 (118)'ü öğrencileri kontrol etmenin güç olmasını üçüncü sebep olarak belirtmektedir. Yine % 63,4 (118)'ü ise ulaşımda problem yaşanmasını bir sebep olarak belirtmektedir. % 56,9 (106)'u ise sınıf mevcudunun kalabalık olmasını diğer bir sebep olarak belirtmektedir. Özel okulda görev yapan öğretmenlerin % 42,3 (11)'ü öğrencileri kontrol etmenin güç olmasını; yine % 42,3 (11)'ü ulaşımda problem yaşanmasını ve de yine % 42,3 (11)'ü müzede rehberlik edebilecek yeterli personelin bulunmamasını gezilerinin gerçekleştirilememesinin sebeplerinden biri olarak belirtmektedir. Özel okulda görev yapan öğretmenlerden % 34,6 (9)'u yasal işlemlerin çok uğraştırmasını ve % 30,7'si ise maddi problemlerle karşılaşılmasını diğer sebepler olarak belirtmektedir.

Tartışma ve Sonuç

2004-2005 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlayan ve halen uygulanan, yapılandırmacı anlayışa dayanan ilköğretim programında da müzelerin eğitsel amaçlı kullanılması fikrine yer verildiğini ve de MEB'in zaman zaman gezi ile eğitim konularına dikkat çektiğini görmekteyiz. Müzelerin eğitimde kullanılmasının gerekliliğinin ve öneminin bilinmesine rağmen, hatta eğitim şuralarında ve öğretim programlarında da zaman zaman yer verilmesine rağmen, müzelerin öğretim etkinliklerine dâhil olması tam manasıyla mümkün olamamıştır.

Çağdaş öğrenme kuramları, öğrenmenin bireyin öğretme - öğrenme sürecinde aktif olması ve sürece daha çok duyusunu katarak öğrenme etkinliğini zenginleştirmesi ile mümkün olacağına işaret etmektedirler. Bireyin aktif katılımı ile edinilen kazanımların daha kalıcı olacağını vurgulamaktadırlar. Öğretme - öğrenme sürecinde bireyin aktif katılımını sağlayan çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri bulunmaktadır. Bunlardan birisi de gezi tekniğidir. Gezi tekniği bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanla ilgili kazanımların edinilmesinde kullanılan bir tekniktir. Öğrenciye ilk elden somut yaşantılar sağlaması açısından da önemli bir tekniktir. Bu tekniğin kullanım alanlarından biri de gezilerdir. Önemli mekânların kültürel öğelerin öğretilmesi amacıyla kullanılıp kullanılmadığını tespit etmek amacıyla yürütülen bu çalışmada; Adana ili Pozantı ilçesinde görev yapan 212 sınıf öğretmenine anket uygulanarak, mevcut durum ve bu konudaki öğretmen görüşleri elde edilmeye çalışılmıştır. Anket çalışması neticesinde elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır:

- Öğretmenlerin tamamına yakını kültürel öğelerin öğretimini gerekli görmektedir. Kültürel öğelerin öğretime yer verilmeyen bir eğitim sürecinde, bireyin kimlik gelişiminin bu durumdan olumsuz etkileneceği düşünülmektedir. Kültürel öğelerin öğretiminde en etkili yolun gezi - gözlem (tarihi mekân, müze vb. alanların gezilmesi) olduğu düşünülmektedir. Kültürel öğelerin öğretiminde müzeler, tarihî eserler ve mekânların kullanılması öğretimin niteliğini arttırmada öğretmene yardımcı olarak görülmektedir. Gezilerin öğrencilere öncelikle zaman ve kronolojiyi algılama becerisi ve vatanseverlik değeri kazandıracığı düşünülmektedir. Bu çerçevede de müze gezileri, çocuklara tarih ve çevre bilinci aşılacaktır.

- Öğretmenler, gezilerin en önemli işlevinin sergileme olduğunu düşünmektedirler. Mevcut gezilerin yapılanmasıyla ilgili olarak ise şu sonuçlara ulaşılmıştır: Müzedeki görevlilerin rehberliği yeterli bulunmamaktadır; görevlilerin çocuk psikolojisinden anlamadıkları düşünülmektedir; müzelerin yapılanma bakımından çocuk gezilerine uygun olmadıkları düşünülmektedir; gezilerdeki bilgilendirmelerin ve materyallerle ilgili verilmiş olan açıklamaların öğrenciler açısından yeterli olmadığı düşünülmektedir.

- Öğretmenlerin sadece % 35,8'i her yıl mutlaka gezi düzenlemektedir. % 11,8'inin ise geziye hiç yer vermediğini belirtmesi oldukça dikkat çekici bulunmaktadır.

- Gezi düzenleme sıklığı okul türüne göre farklılık göstermektedir: Devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin çoğunluğu öğrencilerini iki-üç yılda bir geziye götürdüğünü belirtirken, özel okulda görev yapan öğretmenlerin çoğunluğu öğrencilerini her yıl mutlaka geziye götürdüğünü belirtmektedir. Bu farklılığın okul idaresinin ve velilerin beklentileri noktasında ortaya çıktığı düşünülmektedir.

- Okul idaresinin öğretmenlerden gezi düzenleme talebinde bulunması durumu da okul türüne göre farklılık göstermektedir: Devlet okulunda görev yapan öğretmenlerden okul idaresinin bu yönde talepte bulunmadıkları; özel okulda görev yapan öğretmenlerden okul idaresinin bu yönde talepte buldukları görülmektedir.

- Gezi düzenleme aşamasında, gereken işlemlerin yürütülmesinde ve gereken materyallerin temininde devlet okulunda görev yapan öğretmenlerin sıkıntı yaşadıkları; özel okulda görev yapan öğretmenlerin ise sıkıntı yaşamadıkları tespit edilmiştir. Bu farklılığın sebebinin ekonomik şartlarla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Gezilerde ideal öğrenci sayısı 11-20 kişi olarak düşünülmektedir. Bu sonuç, uzman görüşleriyle de örtüşmektedir. Öğretmenlerin çoğunluğu gezi öncesinde hazırlık olarak plan yapmaktadırlar. Gezi esnasında, sorunla karşılaşma durumunun az görüldüğü tespit edilmiştir. Bu durum, sınıf mevcuduna göre farklı sonuçlar yaratmamaktadır. Öğretmenlerin çoğunluğu gezi sonrasında değerlendirme yapmaktadır. Öğretmenlere göre, çok iyi düzenlenen bir gezinin amacına ulaşma oranı %75'tir.

- Öğretmenler kendilerini gezide öğrencilere rehberlik yapabilecek yeterlilikte bulmamaktadırlar. Ancak düzenledikleri gezileri eğitici ve öğretici bulmaktadırlar. Öğretmenlerin kendilerini gezide gereken rehberliği yapmada yeterli görmemelerine rağmen, düzenledikleri

gezileri eğitici ve öğretici bulmaları sonucu oldukça dikkat çekici görülmektedir. Gezilerin daha sık gerçekleştirilmesi için gereksinim duyulanlar şöyle sıralanmaktadır: Öncelikle öğretmenin ilgili ve istekli olması ve de dersleri yaparak - yaşayarak öğrenme ilkesine göre işlemesi; okul idaresinin gezi düzenlenmesinde öğretmenlere destek olması; izin alma işlemlerinin kolaylaştırılması; okullara maddî açıdan destek olunması; öğretmenlerin müze eğitimi konusunda yetiştirilmesi; müzelerin öğrencilere yönelik rehberlik hizmetleriyle birlikte bünyesinde çeşitli etkinlikler sunması; müzelerin müzede eğitim hizmeti verebilecek nitelikleri taşıması ve okul - müze işbirliğinin sağlanmasıdır.

Millî karakterin yaratılmasında önemli rol oynayan öğretmenlerin, millî kültür değerlerini çok iyi bilmesi, uygulaması ve yaşatması gerekmektedir. Bu düşünceden hareketle sınıf öğretmenlerinin millî kimlik ve kültürel kimlik niteliklerine sahip olarak yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğretmenler eğitimin niteliğini artırmada en etkili yolları araştırmalı, en etkili yöntemleri kullanarak eğitim hizmeti sunmalıdırlar. Kültürel muhtevanın bireye kazandırılmasında en etkin yöntemleri işe koşmalıdırlar. Bu açıdan öğrencinin aktif olduğu, daha fazla duyusuyla eğitim-öğretim sürecine katıldığı, ilk elden somut yaşantılar geçirdiği yöntemleri kullanması gerektiği bilinci öğretmenlere kazandırılmalıdır. Düzenlenecek gezilerde öğrencilerin ilgi duydukları yerler tercih edilmelidir. Gezi yerlerinin öğrencilerin yaşlarına uygun yerler seçilmelidir. Düzenlenecek gezinin çok iyi planlanması gerekmektedir. İyi planlanmayan bir gezinin amacına ulaşması beklenemez.

Kaynakça

Abacı, O. (2005). Çocuk ve Müze "Kültürel Değerlerimizi Tanımak İçin Müzeleri Gezelim". İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Akmehmet , K. T. (Ağustos 2001). Müzelerin Okul Eğitime Katkıları. Yöret Postası, 16.

Akmehmet, K. T. (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Arkeoloji Müzelerinin Nesne Merkezli Eğitim Etkinlikleriyle Kullanılması, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Akmehmet, K. T. ve Ödekan, A. (2006). Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi. İtü dergisi/b, C. 3, S. 1, 47-58.

Alpagut, B. (2008). Kent Müzelerinde Nasıl Bir Eğitim? (Editör: Orhan Silier). Kent Müzeleri Uluslararası Sempozyumu. 21-22 Nisan 2006. Tarih Vakfı Müzecilik - Sergicilik Yayınları, 117-121.

Altun, R. (2003). Müzelerin Eğitimdeki Yeri ve Bu Bağlamda Müzelerin Eğitim Olanakları (Araç-Gereç, Personel) Açısından Yeterlilik Durumları, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi El Sanatları Eğitimi Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.

Ata, B. (2002). Müzelerle ve Tarihî Mekânlarla Tarih Öğretimi: Tarih Öğretmenlerinin “Müze Eğitimi’ne” İlişkin Görüşleri. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Bakan, F. (2003). Eğitim Fakültelerinde Müze Eğitimi ve Uygulamaları, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.

Bilgen, N. (1990). Eğitim ve Kültür. 2. Millî Kültür Şurası Bildirileri. C. 1. Ankara: T. C. Kültür Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, 56 - 60.

Bilici, L. (1998). İlkokul Ders Kitaplarında Tarih Bilgileri ve İlkokul Çocuğu. S. Özbaran (Haz.), Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.

Büyükkaragöz, S. S. ve Çivi, C. (1999). Genel Öğretim Metotları Öğretimde Planlama Uygulama. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Demir, M. K. (2007a). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Gözlem Gezisi Yöntemine Bakış Açılarının İncelenmesi. GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 27, S. 3, 83-98.

Demir, M. K. (Bahar 2007b). Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Gözlem Gezisi Yöntemini Uygulama Durumları. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, C. 5, S. 2, 323-341.

Dinç, E. & Üztemur, S. (2017). Investigating student teachers conceptions of social studies through the multi-dimensional structure of the epistemological beliefs. Educational Sciences: Theory & Practice, 17 (6), 2093 – 2142.

Epik, C. (2004). Müzelerin lise öğrencilerinin tarih dersi başarıları ve hatırdada tutma becerileri üzerindeki etkileri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Göğebakan, Y. (2008). Sanat Tarihi Öğretiminde Gösteri Yöntemi İle Gezi - Gözlem Yönteminin Bilginin Kalıcılığı Açısından Karşılaştırılması

-(Eski Malatya Ulu Cami Örneği). GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 28, S. 2, 197 - 220.

Gökmen, C. O. (2004). İlköğretim 1. Kademedeki Müzelerin Öğretim Ortamı Olarak Yeri, Tezsiz Yüksek Lisans Projesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin İletişimsel Boyutu. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 1.

Hooper - Greenhill, E. (1999). Müze ve Galeri Eğitimi. (Çevirenler: Meltem Örgen Evren ve Emine Gül Kapçı). Ankara: Ankara Üniversitesi ÇOKAUM Yayınları.

Karasar, N. (2000). Bilimsel Araştırma Yöntemi (10. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Keskin, K. (2003). İlköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilere Tarih Kavramlarının Kazandırılma Düzeyinin Araştırılması, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

MEB (Millî Eğitim Bakanlığı). (2008). İlköğretim 1 - 8. Sınıflar Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi il Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarında Müze ile Eğitim. Ankara: MEB.

Mercin, L. (2002). Anadolu Güzel Sanatlar İlkokullarında Müzelerin Sanat (Resim) Eğitimi Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Mercin, L. (2006). Resim Dersini Müze Kaynaklı Oluşturmacı Öğrenme Yaklaşımı Etkinliklerine Göre Uygulamanın Erişmeye, Kalıcılığa ve Tutuma Etkisi (Diyarbakır İli Örneği), Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Metan, A. E. (2007). İlköğretim Okullarının 1. Kademesinde Görevli Sınıf Öğretmenlerinin Müzeleri Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Kullanmalarına Yönelik Görüşleri (Ankara İli Çankaya İlçesi Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Nevruz Topallı, K. Ö. (2001). İlk ve Orta Dereceli Okullarda Güzel Sanatlar Eğitimi Kapsamında Müze Eğitiminin Rolü ve Önemi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Oğuzkan, A. F. (2004). Eğitim Terimleri Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Shabbar, N. (2001). Çocuklar İçin Müze Eğitimi. (Editör: Burçak Madran). Toplumsal Tarih Müzesi Kuruluş Sempozyumu. 27/29 Mayıs 1993. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 68-73.

Tekeli, İ. (1998). Tarih bilinci ve gençlik . İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Utku, Ç. (2008). İlköğretim 5. Sınıf Düzeyi Sanat Eğitiminde, Müze Eğitiminin Öğrencilerin Tutumlarına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Varol, F. (2001). İlköğretim Okulları İkinci Kademe Programı Resim - İş Dersinde Müze Eğitiminin Yeri ve Önemi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara